

چکیده

به منظور ارزیابی اثر زمان برداشت بذر از گیاه مادری در طول فصل رشد و شرایط دمایی متفاوت در هنگام نگه داری بر پویایی خواب بذر سلمه تره (*Chenopodium album* L.) و تاج خروس ریشه قرمز (*Amaranthus retroflexus* L.) پژوهشی در سال ۱۳۹۱ در آزمایشگاه علوم علف های هرز پردیس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران انجام شد. بذر هر یک از گونه ها پس از رسیدگی در سه ماه مرداد، شهریور و مهر از بوته مادری جدا شدند. این بذرها درون گلدان هایی با محتوای رطوبتی ۱- بار قرار گرفتند. سپس گلدان ها در دماهای ۵، ۱۰، ۲۰ و ۳۰ درجه سانتی گراد و داخل ژرمیناتور نگه داری شدند. پس از سپری شدن مدت زمان ۴۰ روز از نگه داری بذرها در شرایط مذکور آزمون جوانه زنی در دماهای ۱۵، ۲۰، ۲۵، ۳۰ و ۳۵ درجه سانتی گراد و نور و تاریکی انجام شد. تعداد دفعات انجام آزمون جوانه زنی ۴ مرتبه و به طور کلی زمان نگه داری بذرها ۱۶۰ روز بود. نتایج آزمایش نشان داد که الگوی جوانه زنی در بذرها سه ماه در دو گونه با یکدیگر تفاوت داشتند، به گونه ای که برای سلمه تره در شهریور و برای بذرها تاج خروس در مرداد بیشترین درصد جوانه زنی مشاهده شد. هم چنین پاسخ جوانه زنی بذرها پس از تجربه شرایط نگه داری دچار تغییراتی شد که متأثر از زمان برداشت بذر، دما و مدت زمان نگه داری بود. این تغییرات با توجه به دماهای در نظر گرفته شده در این آزمایش بیشتر در جهت کاهش سطح خواب و افزایش میزان جوانه زنی بودند. نگه داری بذرها سلمه تره در دمای ۱۰ و سپس ۵ درجه سانتی گراد بالاترین میزان جوانه زنی را در پی داشته، بنابراین این دو دما موجب کاهش سطح خواب در بذرها سلمه تره شده اند. در دمای ۲۰ درجه سانتی گراد کمترین جوانه زنی بذرها سلمه تره را می توان مشاهده کرد. در تاج خروس ریشه قرمز نیز دمای ۱۰ و پس از آن ۲۰ درجه سانتی گراد سبب انجام درصد بالای جوانه زنی شده اند. در این گونه به نظر می رسد هر یک از چهار دمای انبارداری موجب کاهش سطح خواب شده اند. در ارتباط با مدت زمان نگه داری، در سلمه تره ۱۶۰ روز و در تاج خروس ۱۲۰ و ۱۶۰ روز درصد بالایی از بذور را قادر به انجام جوانه زنی کرد. دمای ۲۰ درجه سانتی گراد در زمان انجام آزمون جوانه زنی بهترین شرایط را برای حصول درصد جوانه زنی بالا در بذرها سلمه تره فراهم ساخت. در دماهای ۳۰ و ۳۵ درجه سانتی گراد کمترین میزان جوانه زنی در بذرها این گونه صورت گرفت. در تاج خروس به ترتیب در دماهای ۳۰ و ۳۵ درجه بالاترین و در دماهای ۲۰ و ۱۵ درجه سانتی گراد کمترین میزان جوانه زنی انجام شده است. هر دو گونه مورد مطالعه در تیمار نوری جوانه زنی بیشتری در مقایسه با تیمار تاریکی نشان دادند.

کلید واژها: الگوی جوانه زنی، خواب، دمای نگه داری، زمان برداشت بذر، مدت زمان نگه داری.

بسم الله الرحمن الرحيم: به یاد این نام عزیز پنجم شریف و خطاب خیر، دست آویزندگان و دل آویز دوستان، در هزاران عالم کس نتواند قدم بر ساطع توفیق نهد مگر به مدد لطف این نام و کس در دو سرای را زندگی مسلم نبود مگر به رعایت و عنایت این نام. بسم الله، عنوان نامه است که از دوست نشان و مرقدیم منمونه آن است، نامه ای که بی قرار رادمان و از جدایی دلمان است. نامه ای که درخت توحید را آبشخور است و دوستی حق آن را میوه و بر است. (ای)

یکسانی، بی برسانی، قیوم و توانایی، بر هر چیز دانی، در هر حال یتایی، نه نیازمند کانی، نه آرزو مند زمانی، نه کس به توانم نه توبه کس مانی، پیداست که در میان جانی و جان جانی.

ای؛ علمی ده که بی برق و ضیاء بود. علمی ده که در آن آب زرق وریا نباشد و ولی ده که شوق طاعت تو را افزون کند.

اکنون که با استمداد از خدای تعالی این تحقیق به سرانجام رسیده بر خود واجب می دانم:

تقدیر کنم از استادی که در سینه میکسوتی این رشته زحمت بی شماری را متقبل شده است. دکتر حمید رحیمیان استاد که تقدیری که با روی گشاده زحمت را بهمانی این پروده را پذیرفتند. استاد بزرگوار و با اخلاق دکتر مهدی را سگوا که با مساعدت های فراوان شان مراحل انجام پایان نامه بهوار گشت و به موجب لطف ایشان توانستم با آراش خاطر طرح خود را در پرویس کشاورزی و منابع طبیعی دانشگاه تهران به انجام رسانم. از استادان گرامی و دکتر علی قهری و دکتر رضا قربانی که زحمت مشاوره این پایان نامه را بر همه داشتند پاسکزارم. از دکتر محسن جهان نینده تحصیلات تکلیمی به جهت الطاف بی لمانشان بسیار تشکر می کنم. در اینجای کلام جا دارد از زحمت، راهنمایی ها و مشاوره های استاد دلسوز و صبورم دکتر مصطفی اویسی تشکر کنم. استادی که افتخار نگاردی ایشان را در دوره کارشناسی داشتم و خوشحالم که این افتخار تا بدین جا با من همراه است. استادی که همچون دوستی مهربان شوق و مشاور من از بدو آشنایی تا این خطه بوده اند.

از مدیریت محترم گروه زراعت و اصلاح نباتات پرویس کشاورزی دانشگاه تهران و دکتر حسن علینزاده که بخاری فراوان ایشان موجب اجرای طرح شد بی نهایت قدانی می کنم. پاسکزار زحمت کارشناسان محترم گلخانه و آتایگاه علف های هرز و نیز مدیریت فرزند پرویس کشاورزی دانشگاه تهران، تتم.

از اعضای خانواده خود به ویژه مادر مهربانم که ساعاتی طولانی در کنار من در آتایگاه بهدم، بهدل و بهپای من بودند و همچو سگوا بر زبان جاری ساخت بسیار تشکر می کنم.

برای بکلی این بزرگواران از درگاه باری تعالی سلامت، سر بلندی و کامروایی آرزو مندم.